

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for **Wachtelhund**

Versjon 1

Gyldig t.o.m. 01.07.19

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Generelt	3
Rasens historie; bakgrunn og utvikling	3
Overordnet mål for rasen.....	7
Rasens populasjon.....	7
Populasjonsstørrelse	7
Gjennomsnittlig kullstørrelse	8
Effektiv populasjonsstørrelse	8
Innavlsgrad	8
Bruk av avlsdyr	8
Innhenting av avlsmateriale fra andre land	11
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	11
Prioritering og strategi for å nå målene	11
Helse.....	12
Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen	12
Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter	12
Forekomst av reproduksjonsproblemer.....	14
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	14
Prioritering og strategi for å nå målene	14
Mentalitet og bruksegenskaper	15
Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester	15
Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden	15
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	15
Prioritering og strategi for å nå målene	15
Atferd	15
Atferdsproblemer	15
Eksteriør	16
Eksteriørbedømmelser	16
Overdrevne eksteriørtrekk.....	16
Oppsummering.....	16
Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål	16
Plan for videre arbeid i klubben	16

Innledning

Med dette lages for første gang en offisiell avlsstrategi for wachelhunden i Norge. Ettersom rasen har eksistert kort tid i vårt land – fra ca 1990 - og fortsatt teller få individer, har vi lite historikk og statistikk over norske hunder som grunnlag for en avlsstrategi. Det er derfor naturlig å lære av erfaringene som er gjort i Tyskland og Sverige da Tyskland er rasens hjemland og Sverige har samarbeidet tett med den tyske klubben om jaktprøver, avl og oppdrett. Rasens historie i Tyskland er derfor tatt med som et viktig grunnlagsdokument.

Norsk wachtelhundklubb ble etablert i 2007 etter i flere år å ha ligget under Norsk Spanielklubb. Rasen er fortsatt en liten rase i Norge og teller noe over to hundre hunder. De fleste er importer fra Sverige og Tyskland, men siden 2008 er ca. 100 hunder født i Norge etter importer i hovedsak fra Tyskland. Per mai 2014 har klubben 92 betalende medlemmer.

Klubben er etablert med styre, avlsråd og jaktkomite som permanente fora. Avlsrådets arbeid er organisert slik at det har fem medlemmer hvorav det ene også er medlem i styret. Alle viktige saker Avlsrådet behandler sendes som orienteringssaker til Styret. Vedrørende arbeidet med RAS er utkast til dette utformet av Avlsrådet, sendt til behandling i Styret og deretter vært på høring til alle klubbens medlemmer.

Generelt

Rasens historie; bakgrunn og utvikling

Middelalderens vaktelhunder omfattet både kort- og langhårede hønsehunder. Man antar at ulike raser har vokst fram fra disse hundetyperne, slik som vorsteh, setter, noen spaniels, münsterländer og den tyske wachtelhunden. Noen har uttrykt det slik: "wachtelhunden er en tysk spaniel på samme måte som vorsteh er pointer i tysk utgave". Navnet stammer fra den gang rasen ble brukt som fuglehund ved falkejakt. Vaktelfuglen er liten og sjelden forekommende i dag.

Som rase anses wachtelhunden være svært gammel. Det finnes beskrivelser allerede fra det åttende århundre. Man har sett rasen avbildet i tyske og hollandske malerier fra 1300-1600-tallet. I begynnelsen av 1800-tallet omtales rasen i de første tyske jaktbøkene slik: "den gamle tyske støverhunden er en mellomting mellom hønsehunder og jordhunder som grundig gjennomløper jaktreviret på egenhånd, men i nærheten av jegeren".

Etter år 1870 startet den egentlige raseavl i Europa. Den gang brukte man vorsteh i feltjakten, men i 1879 ble rasen etterlyst i et tysk jaktblad. Den interesserte var en ivrig og bereist jeger, Friedrich Robert. Han hadde opplevet wachtelhunden i sin ungdom, på jakt i området rundt Donau. Han mintes hunden som drev med los over korte strekk, fungerte ved ettersøk og apporterte ved andejakt. Spesielt bemerket Robert at han ikke mente den engelske spanielen men den "gamle tyske støverhunden". Etterlysningen gav resultater. Enkelte steder fant man ganske mange hunder. Nesten alle var brune eller hvitbrune. Avlsarbeidet kunne begynne og rasen ble offisielt erkjent i 1908.

Wachtelhunden liknet ikke de engelske spaniels. Hodeformen var og er det som skiller rasene best eksteriørt. Spanielen har et markert "stopp" (panneavsats) mellom hode og øyne mens

wachtelhundens hode helst skal ha en lav pannelinje. Den skal videre ha en "edel" sporhundsform med mandelformede øyne og høyt ansatte nedhengende ører. Ytre sett har wachtelhunden mange likhetstrekk med den langhårete vorsteh men har lavere mankehøyde, lengre rygg og et kraftigere skjelett.

Robert fikk hanhunden *Lord Augusta* av baron Grundener på Stauffenberg. Denne hanhunden ble stamfar til den tyske wachtelhunden. Han beskrives som en rolig, lettlært og samarbeidsvillig hund. Fargen var brun med en hvit brystflekk og hvite tær. Han var kraftig med tykk, bølget pels. Jaktmessig drev han med los og bra søk, apporterte på land og i vann, og han var en god ettersøkshund. Han var også skarp, klok og lett å dressere, slik vi kjenner rasen den dag i dag.

Lord Augusta fikk fire valper med den brune tispene *Wanda Augusta*. Noen av dem, den brune hanhunden *Haidejäger-Walhall* og den brune tispene *Huppe Augusta* fikk stor betydning i den videre avlen på tysk wachtelhund. Ett av kullskennene var brunskimmelen *Tuff* som anses å være stamfar til den nordtyske stammen.

Foreningen for Tysk wachtelhund ble grunnlagt i 1903. Rudolf Friess, en kjent kynolog, skribent og yrkesjeger, fikk stor betydning for rasens utvikling. Hans første hund het *Wanda Wachtelstein*. Begeistringen for denne tispens gode egenskaper førte Friess inn i arbeidet med å bygge opp rasen. Han var i praksis rasens avlsråd fra 1908 til 1964 og agiterte mot de engelske jaktrasene som ble innført til Tyskland på begynnelsen av 1900-tallet. Disse rasene passet ikke den tyske yrkesjegeren mente han, de trengte en robust hund for alle situasjoner og som taklet det meste av jakt. Friess innførte en avlsmålsetning som skulle bevare de viktigste egenskapene hos wachtelhunden, og som i stor grad brukes fortsatt: rasen skal ha meget god nese, sporvilje, sporsikkerhet med los på ferske spor, godt skogssøk, vannpasjon, og apportere på land og i vann. Rasen skal brukes ved ettersøk og man skal kunne dra nytte av hundenes "vilt-appetitt" eller "-mot" ("skärpa"); en riktig trenet hund skal kunne konfrontere et skadet dyr opp til hjorts størrelse og helst avlive det. "Vilt-motet" trengs også ved jakt på rov-vilt og villsvin.

Tidlige på 1900-tallet oppstod også brunskimmelvarianten gjennom tispene *Baby auf der Schanze*, som antas være stam-mor til brunskimlene. *Baby* tilførte rasen litt annerledes egenskaper, bl a mente man at skimlene var mer krevende og tøffe enn de brune hundene. "Tøffheten" handlet om at skimlene var mindre lærevillige enn de brune; på den annen side hadde de stor jaktlyst og lett for å løse. Skimlene fikk tilnavnet "de ville jegerne" mens de brune var roligere og holdt seg nærmere føreren. I første halvdel av 1900-tallet var det et markert skille mellom de to stammene. Under krisetidene rundt 2. verdenskrig ble fargene mer blandet og i dag er det ikke stor forskjell på brun og skimmel. De brune er blitt livligere og skimlene lettere å dressere. I Tyskland forsøker man nå holde fargene litt mer fra hverandre i avlen, dette for å ha en "gen-bank" for hverandre, slik Friess i sin tid foreslo.

Siden 1963 har man hatt en systematisk bedømmelse av avlshundene. Et overraskende resultat var at jaktlig gode hunder ikke alltid nedarvet disse egenskaper til sine avkom. Dessuten kunne hunder med middels prestasjoner gi meget gode avkom. Troen på "champions" fikk dermed en knekk. Nå arbeider klubben sammen med veterinærer og genetikere for å forstå arvegang både rundt jaktlige egenskaper og helse, og BLUP (best linear unbiased prediction) brukes både for hofteldds dysplasi (HD) og jaktlige egenskaper (nese, los, sporvilje, skogssøk og skuddfasthet). På denne måten ser man

resultater over flere generasjoner hos begge foreldredyr og kan lettere forutsi hva slags avkom en parring vil gi.

Jaktprøver har hele tiden vært det viktigste grunnlag for avlen. Man har brukt jaktprøvene til å bedømme både foreldredyr og avkom. Utviklingen av jaktprøvene har også speilet jegerens krav, som dog kan variere mye fra den ene jeger til den andre. Den første jaktprøven ble avholdt i 1910 i Mittelfranken. Friess kom til å bestemme det meste av innholdet i prøvene, som hadde følgende moment:

1. Søkets art i skogsterreng (med los ved synkontakt eller spor)
2. Ettersøk (toterweisen eller totverbellen)
3. Søk "under hagla": støte fugl og småvilt i tett terreng
4. Apportering av fugl
5. Ligge på plass (fritt eller koblet)
6. Lineførsel i skogen
7. Opptreden overfor rovvilt (stille med los eller fange/avlive viltet selvstendig)
8. Vannarbeid; med og uten ender, apportering på dypt vann
9. Slepespor med hare eller rev
10. Samarbeid med fører
11. Eksteriørbedømmelse
12. Etterhvert også Nese, Los, skarphet/vilje

Etter hvert ble man mer opptatt av å premiere de hunder som loste på spor og ikke ved synskontakt. Dette var den arbeidsform som var mest effektiv ved skogsjakt.

Testen på "rovviltskarphet", som ofte er nødvendig for å finne hunder som har god evne til å avlive skadet vilt ved ettersøk, ble etter hvert borte og fra 1988 helt fraværende grunnet motstand fra dyrevennforkjempere.

Fra 1949 innførte man det såkalte haremomentet i jaktprøvene. Poenget med dette var man skulle skille de hunder som bare loste ved synskontakt og de hunder som loste på sporet.. Man ville premiere de hunder som arbeidet sporsikkert og med korrekt los. Hare ble også ansett som det best egnede drevdyret for å få fram en "ærlig" los. Rådyr har så kraftig vitring at nesten enhver wachtelhund markerer med los, selv om den ikke loser på annen viltkontakt. Haremomentet anses den dag i dag som det viktigste momentet i unghundprøven fordi det tester hele fire elementer i hundens arbeid (nese, los, sporsikkerhet og vilje til å følge sporet). Apportering ble av Friess ansett som en sterkt ønskelig evne å beholde. Derfor er dette momentet også blitt værende i prøvene. I unghundklasse blir hunden godkjent selv om den ikke bringer viltet tilbake til fører; det er "bæregleden" dvs. interessen for å gå ut til viltet og snuse på det ev ta det i munnen som skal testes. En hund som ikke viser noen interesse og får karakteren 0, blir ikke godkjent.

Til Sverige kom den brune wachtelhunden rundt 2. Verdenskrig, først og fremst fra datidens Øst-Tyskland. I 1949 ble et helt kull tatt inn og fordelt på ulike gods i Skåne, til sammen 11 hunder før 1950. I årsmelding fra den svenske spanielklubben 1946 skrev Mårten Kalling: "Deutscher wachtelhund er en helbrun tysk spaniel – eksteriørt minner den både om springern og cockern. Wachtelhunden har eksistert knapt 10 år i Sverige og startet med Treshows import av Moorbergs

Asta paret med *Jupp von der Fahre*". Disse gav opphav til i hvert fall fire hunder registrert i SKKs stambok, samt enkelte andre som Kalling selv kjente til (bl a kullsøsknene *Sally* og *Thais*).

Rasen fantes den første tiden på de store godsene hos yrkesjegere slik man den gang innrettet seg i Sverige. SKK var nøye med å angi eiernes titler, og derav kan man lese at disse var godseiere, direktører og adelsmenn. I årene fram til 1960-tallet, da de neste importene kom, ble wachtelhundene brukt som kortdrivere, ettersøkshunder og apportører. I alt ble det innført 34 hunder til Sverige, 16 av disse etter 1987.

Svenska Wachtelhundklubben ble opprettet som selvstendig rasklubb i 1993 etter å ha vært innunder spanielklubben fra 1987 da den først ble dannet på Frostavallen i Skåne. Jaktprøver ble startet fra 1987 og ble brukt for å identifisere gode avlshunder. Prøven inneholdt i essens de samme momentene som den tyske unghundsprøven. Rasen har aldri vært avlet på grunnlag av utseende/utstillingsresultater, og den er aldri blitt en stor rase i Sverige. Det er heller ikke ønskelig, da man anser at kun jegere bør eie en slik hund av hensyn til dens egenskaper. Rasen teller i Sverige ca 4000 individer og det har vært registrert mellom 500 og 600 valper per år de siste årene.

I **Tyskland** finnes ca. 10000 hunder og der registreres ca 700 hvert år. Dette har vært stabilt i mange år og man ønsker ikke at rasen skal øke i størrelse, fordi det ikke er jegere nok med tilstrekkelig jaktterreng til å nyttiggjøre seg flere. Avlen foregår utelukkende på grunnlag av jaktegenskaper; det gjøres en eksteriørbedømmelse under jaktprøver emn det arrangeres ikke utstillinger for rasen.

Foruten i Tyskland og Sverige finnes wachtelhunder i Østerrike, Luxemburg, Danmark, Slovenia, Tsjekkia, Slovakia, Finland, Norge, Polen, Russland, Frankrike, Belgia, Nederland og Canada. Bruken av hundene tilpasses til en viss grad terreng og jaktform.

Nedenfor gjengis et dikt av dr Schlemm, en tysk wachtelhundentusiast, for å beskrive opplevelsen av å jakte med en godt trent wachtelhund:

Ich jage mit dem Wachtelhund
auf Hase, Fuchs und Sau,
auf Hirsch, auf Reh, auf Wasservild
so weit der Himmel blau.
Deutsch Wachtel, du mein Weidgesell,
Mein Freund und Jägers Stolz,
auf roter Fährte findest Du
den Bock in Feld und Holz.
Tönt Dein Geläut durch Tal und Höhn
als heller Gruss herbei,
dann klingt darin ein Weidmannsheil
der ganzen Wachtelei!

Wachtelhundens historie er fritt gjengitt etter Laila Kalling: "Allmän historikk" i Svensk stambok 1942-1992 med hennes tillatelse. Tegningen av wachtelhundens hode er hentet fra Verein Deutsche Wachtelhund's hjemmeside.

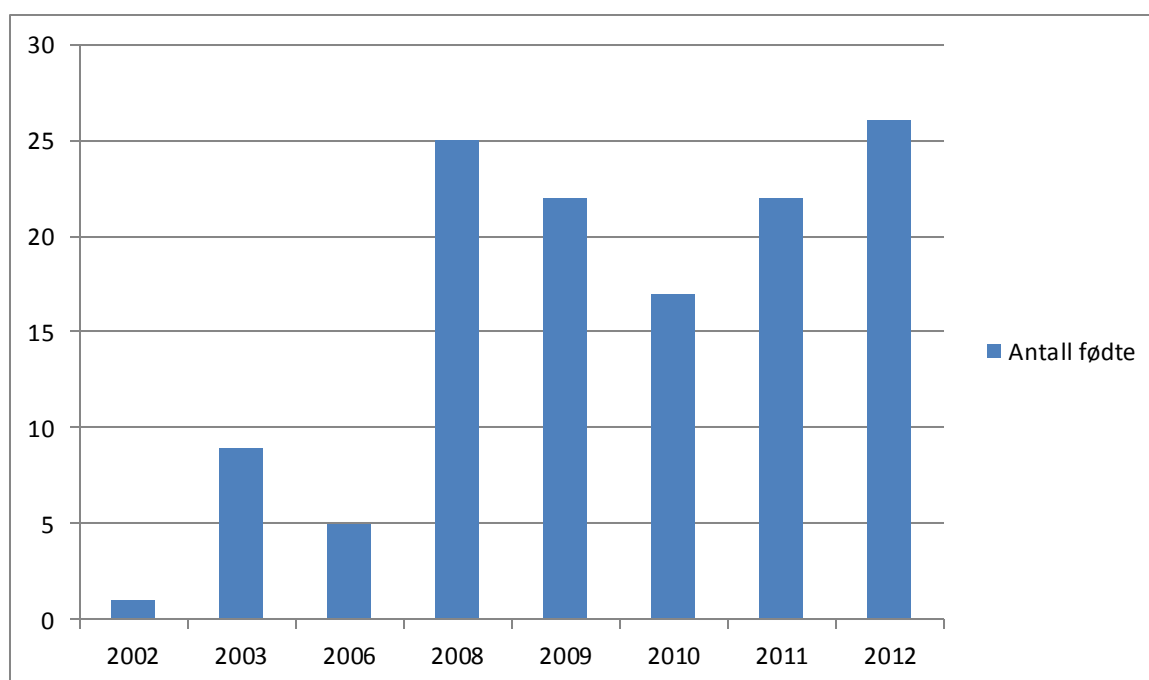
Overordnet mål for rasen

Å beholde wachtelhundens spesifikke karakter og jaktlige egenskaper som allsidig bruksjakhund med god mentalitet og god helse.

Rasens populasjon

Populasjonsstørrelse

Per mai 2014 teller rasen mellom 200 og 250 hunder i Norge. Fra 2002 – 2012 er det født 134 valper i Norge. Det er totalt født 18 kull i disse årene, fordelt på omtrent like mange tisper og hannhunder. Ytterligere to kull ventes i 2014. Fra og med 2008 har det blitt født valper hvert år. Femten av de 18 kullene er født de siste 6 årene. I denne perioden er det brukt 8 tisper og 10 hannhunder. En hanhund er brukt på samme tise to ganger, og ved ett tilfelle er mor og datter parett med samme hanhund.

Antall registrerte norskfødte wachtelhunder de siste 10 årene.

I tillegg til de norskfødte valpene, finnes det også i Norge en god del importert fra Sverige og Tyskland. I alt er det importert 56 hunder denne perioden. De fleste fra Sverige, men også en del fra Tyskland. Trettisju av disse er røntget, og 24 er stilt til jaktprøver i Sverige/Tyskland. Det er altså en større andel av importerte valper som stilles på jaktprøver i forhold til norskfødte. Det må tas forbehold om at noen av importene ikke er omregistrert til NKK, så tallet på importert kan være noe høyere. Pr. i dag er 25% av norskfødte hunder HD-røntget. Noe lavere er AA-røntgingen. Dette er et veldig lavt antall hunder, og derfor er antallet affiserte hunder noe usikkert.

Gjennomsnittlig kullstørrelse

Wachtelhunden får vanligvis fra fem til ti valper per kull men kan få både færre og flere. Gjennomsnittlig kullstørrelse i Norge har vært 7.4 valper.

Effektiv populasjonsstørrelse

I Norge er svært mange av hundene i nær slekt med hverandre. Dette gjør at vi i Norge har en lite effektiv populasjon. Med en effektiv populasjon menes at like mange ubeslektede hanner og tisper går i avl. For å sjekke slektskap må man for wachtelhunden undersøke seks generasjoner bakover. For at en populasjon skal kunne regnes som bærekraftig må man ha en effektiv populasjon på 100 individer. Om noen år vil man kunne oppleve en «flaskehals» i avlsbasen, hvor det er vanskelig å finne ubeslektede hunder som kan gå videre i avl.

Innavlsgrad

Innavlsgraden på hundene avlet i Norge har vært lav, under 2.5%. Gjennomsnittet de siste 5 årene har vært 0,5%. Samtidig vet vi at alle wachtelhunder nedstammer fra ca 11 opprinnelige hunder. Det vil si at alle hundene er i slekt med hverandre om man går langt bakover i stamtavlene.

Bruk av avlsdyr

I Norge har vi lagt oss tett opp til Svenska wachtelhundklubbens (SWK) avlskriterier. Avlsdyr skal være ubeslektet, renrasede og godkjent på jaktprøver. De skal ikke vise skuddreddhet, de skal være friske og ha godt gemytt. Norsk wachtelhundklubb etablerte midlertidige avlskriterier i 2007. Begrunnelsen for å holde dem midlertidige var at det var vanskelig å gjennomføre jaktprøver som grunnlag for avl i Norge. Tanken var at vi skulle vedta permanente kriterier når jaktprøver i Norge blir etablert. Det er allikevel fornuftig å beholde de nåværende avlskriteriene fram til de norske jaktprøvene er gjennomført og evaluert. Dette for å få stabilitet og forutsigbarhet rundt avlen i Norge.

Midlertidige avlskriterier

- Avlsdyrene skal være renraset og registrert i NKK, eller være medlem i en hundeklubb som er medlem i NKK eller anerkjent av eller innehar samarbeidsavtale med NKK, samt være ID-merket
- Avlsdyrene må ikke på noe tidspunkt ha negativ skuddreaksjon
- Avlsdyrene skal være minimum 3 år ved parringsdato
- Innavlsgraden må ikke overstige 6,25% for enkelt parringer
- Gjenparring mellom to kombinasjoner må ikke skje
- Eiere av avlsdyrene skal kjenne til og følge NKKs retningslinjer og regler for avl
- Det er oppdretters ansvar å gjøre seg kjent med avlskriteriene for rasen

Det ene avlsdyret:

- HD: A-B

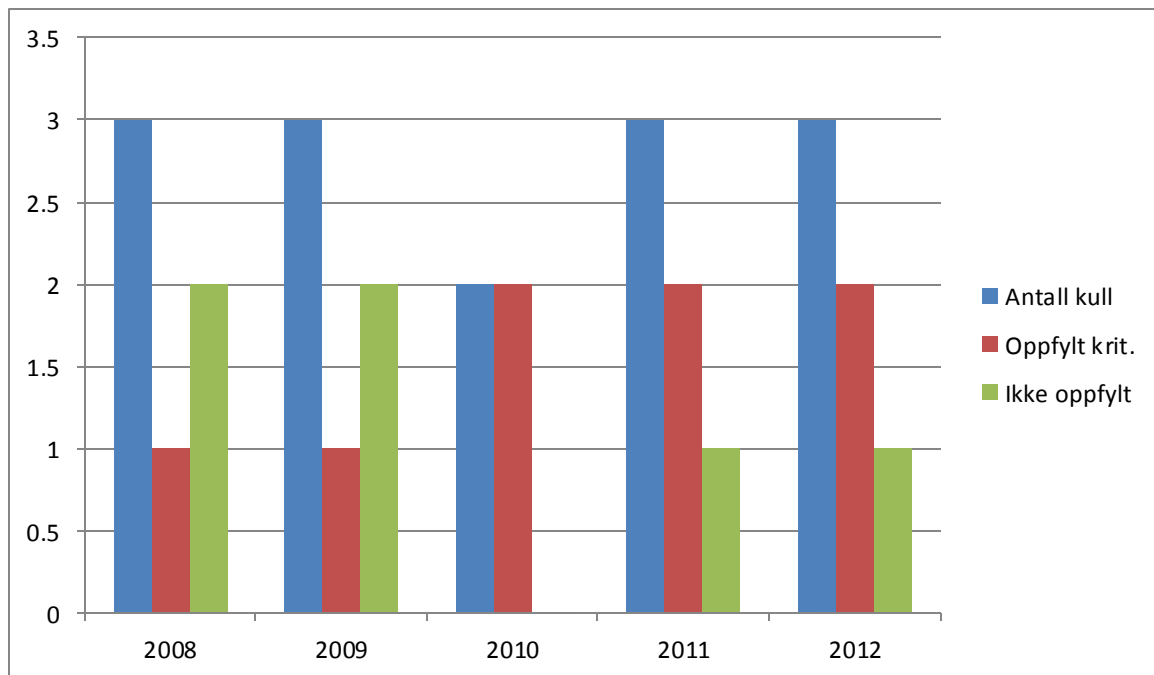
RAS for Wachtelhund

- AA: ua
- Øyenlysning: ua (en gang er nok)
- Jaktprøve i unghunds klasse godkjent i Sverige/Tyskland. Poengsum i skuddreaksjon skal på ingen tidspunkt være gradert i negativ retning

Det andre avlsdyret:

- HD: A-B
- AA: ua
- Øyenlysning: ua (en gang er nok)
- Godkjent ettersøkshund i Norge, eller godkjent jaktprøve i unghunds klasse i Sverige/Tyskland
- Skuddreaksjon skal på ingen tidspunkt være gradert i negativ retning

Hvis avkom etter 2 foreldre kombinasjoner gir noe som helst tegn til skuddreddhet i begge kombinasjonene, frarådes videre avl på den hunden som finnes i begge stamtavlene.

Antall kull pr. år etter vedtatte avlskriterier i 2007.

RAS for Wachtelhund

Per i dag er jaktprøver for wachtelhund i Norge godkjente. Det vil avholdes prøver fra og med 2014. Disse er lagt så nær de tyske og svenske prøvene som praktisk mulig nettopp for å kunne opprettholde testing av avlshunder på samme måte som moderlandet for rasen. Fram til nå har alternativet vært å ta jaktprøver i regi av SWK, noe som har vært anbefalt for å ha en viss oversikt over hvordan avlen i Norge går. Svært få norskfødte hunder har prioritert denne prøven, men vi ser en sakte men sikker utvikling til at flere ser at dette er viktig for rasens fremtid. Det er en trend at importerte hunder oftere stiller til jaktprøver enn norskfødte hunder.

Tabell over antall norskfødte hunder på Unghundprøve i Sverige

Årstall	Antall fødte hunder	Unghundklasse	Godkjent	Underkjent
2003	9	2	1	1
2006	5	5	5	5
2008	25	7	5	4
2009	22	1		1
2010	17	0		
2011	22	2	2	
2012	26	5	2	3
Totalt	126	22	15	14
Prosent	100%	17%	68%	

Tabell over antall importerte hunder på Unghundprøve i Sverige/Tyskland

Årstall	Antall	Røtging	Jaktprøver
2002	4	1	1
2003	2	2	1
2004	5	3	2
2005	12	8	5
2006	8	7	6
2007	3	1	0
2008	7	5	1

RAS for Wachtelhund

2009	4	4	3
2010	3	2	1
2011	4	2	1
2012	4	2	3
Totalt	56	37	24
Prosent	100%	66%	43%

Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Grunnet at vi mangler egen effektiv populasjon velger de fleste oppdrettere i Norge å pare med hunder fra Sverige eller Tyskland. Klubbens avlsråd samarbeider med avlsrådet i Sverige og bistår oppdrettere i arbeidet med å finne egnet hanhund ved ønske om paring. Ett av punktene i handlingsplanen (se nedenfor) er det å bredde avlsbasen. Vi har en pågående diskusjon om hvordan vi skal gå fram for å gjøre dette.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Norsk wachtelhundklubb har vedtatt følgende handlingsplan:

- 1. Prioritere og gjennomføre etablering av jaktprøver med norske dommere.**
- 2. Opprettholde de nåværende avlskriteriene inntil norske jaktprøver er etablert.**
- 3. Bredde avlsbasen.**
- 4. Øke andelen norske hunder som er testet på jaktprøve.**
- 5. Øke andelen norske hunder som røntges.**
- 6. Klargjøre rollefordeling mellom oppdrettere, avlsråd og styre.**
- 7. Tilstrebe åpenhet om helseproblemer.**
- 8. Samarbeide med avlsrådene i Tyskland og Sverige.**
- 9. Opprettholde at valper kun selges til aktive jegere.**

Prioritering og strategi for å nå målene

Klubben prioriterer nå etablering av jaktprøver i Norge fordi slike prøver er helt sentrale i å identifisere avlsdyr. Videre prioriterer vi punktene om å øke andelen hunder som røntges og hvordan vi skal bredde avlsbasen. Klubben gjennomførte en helseundersøkelse i samarbeid med Norges veterinærhøgskole i 2013 med god svarprosent. Vår strategi er å legge mest mulig oppdatert informasjon om alle forhold rundt wachtelhunden ut på vår hjemmeside for å opprettholde åpenhet om klubbens arbeid, i særdeleshet alt som angår avl. Klubben har også opprettet Facebook-side der medlemmer og andre kan diskutere spørsmål rundt wachtelhunden.

Helse

Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

Wachtelhunden har per i dag ett stort problem, nemlig allergi/atopi. For øvrige er helsetilstanden jevnt god med lite hofteproblemer, knapt noen forekomst av øyesykdommer men en del epilepsi (se nedenfor; informasjonen om generelle helseforhold er hentet fra SWK's RAS).

Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

Leddfeil – HD, AD og patellaluksasjon

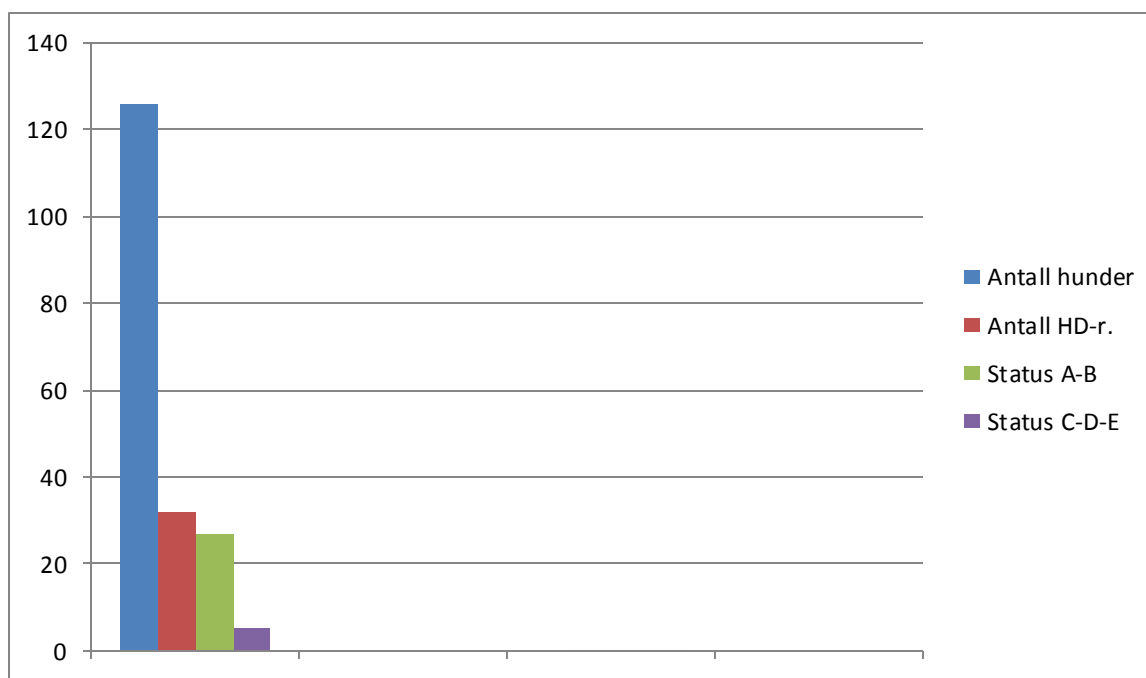
Frekvensen av HD er nå på ca 16 %, vel 3 % av alvorlig grad. Frekvensen av AD ligger på ca 8 %, 2-3 % av mer alvorlig grad. Den siste 5-årsperioden har tallene vært relativt konstante. Tendensen er at andelen hunder som røntges går ned. Andelen AD-røntgede er lavere enn andelen HD-røntgede. For en middelstor rase som wachtelhunden er tallene akseptable. Patellaluksasjon forekommer også. 1,3 % av hund hadde denne diagnosen i 1999 og i 2009 ca 1,7%. Hunder med denne sykdom kan ikke brukes til den jakt rasen anvendes for og mange blir avlivet. Det er derfor viktig å overvåke denne sykdommen.

HD og AA-statistikk, 2003-2012.

Her regnes kun kull som er født i Norge. Importene står ikke oppført i disse tallene.

År	Antall født	Røntget HD	A-B	C	D	E	Røntget AA	A-B	C	D	E
2003	9	3	2			1	2	1		1	
2006	5	5	4	1			5	5			
2008	25	7	5	1	1		5	5			
2009	22	9	8	1			9	8	1		
2010	17	4	4				4	4			
2011	22	2	2				1	1			
2012	26	2	2				2	2			
Totalt	126	32	27	3	1	1	28	26	1	1	
%		25%	84%	9%	3%	3%	22%	93%	3,5%	3,5%	

RAS for Wachtelhund

Pr. i dag er 25% av norskfødte hunder HD-røntget. Noe lavere er AA-røntgingen. Dette er et veldig lavt antall hunder, og derfor er antallet affiserte hunder noe usikkert. Ut fra de tallene vi har er 84% frie og 15% har fått en diagnose.

Øyesykdommer

I mange år var PRA (Progressiv Retinal Atrofi) ett problem i rasen, men problemet har nærmest forsvunnet med helseprogram som tar sikte på å unngå at affiserte hunder brukes i avl. De siste 17 år har to hunder hatt PRA, og bl a av denne grunn er øyelysing ikke lenger obligatorisk for avlsdyr. De vanligste øyediagnoser i denne perioden er ulike typer katarakt (grå stær), i de fleste tilfeller ikke arvelig. BP, bakre polar katarakt, er arvelig og er påvist hos 21 hunder.

Allergier/hudproblemer/øreproblemer

Tall fra 1999 viser at 15 % av hundene har problemer med huden, 29% med ørene og 16 % med labbene. Ca. halvparten har kroniske problemer. I 2009 hadde disse tallene økt til at 31% hadde hudproblemer, 34% med ørene og 24% med labbene. Ca. 2% av disse har kroniske problemer. Totalt hadde 44% av hundene en eller annen gang hatt slike problemer, som består i kløe, hud- og ørebetennelser.

Betennelse/irritasjon i ørene er den vanligste sykdommen hos en wachtelhund. Det er dobbelt så vanlig i vår rase som i andre. Grenseoppgang mot allergi/atopi er ikke helt klar. Allergi er arvelig men arvegang ikke klarlagt. Man tror at mange gener og også miljøfaktorer kan disponere for sykdommen(e). Man har brukt mye tid og krefter på å informere om disse problemene. Sykdommen debuterer gjerne de første leveårene men kan komme til syne så sent som ved fire års alder.

Epilepsi

SWKs undersøkelse i 1999 viste at 4,7 % av hundene hadde epilepsi og de fleste fikk diagnosen etter 4 års alder. I 2009 hadde 12 % av hundene epilepsi (spørreskjema ble sendt til eiere av eldre hunder). Epilepsi er arvelig men arvegangen ikke klarlagt.

PFK, "ny" sykdom hos wachtelhund

Phosphofruktokinase deficiency er en sykdom med recessiv arvegang som gjør at de røde blodlegemene brytes ned (hemolyse) og hunden tåler mosjon og stress dårligere. De affiserte hundene har ofte en kronisk, lett anemi ("blodmangel") men kan bli akutt syke etter kraftig stress eller hard mosjon/jakt. Sykdommen viser seg tidlig i hundens liv. I dag finnes affiserte hunder fra to ulike foreldrekombinasjoner, men en felles hund finnes i begge stamtavler.

Norge

Det er nylig gjennomført helseundersøkelse basert på spørreskjema besvart av norske wachtelhundeiere (se www.wachtelhundennorge.no). Undersøkelsen ble gjort i regi av Norges Veterinærhøgskole. Det ble sendt ut 200 brev og 118 har besvart undersøkelsen. Dette oppfattes som en ganske god svarprosent. Undersøkelsen avdekker at hundene i Norge helsemessig er like hundene i Sverige, dvs at hudproblemer/allergi dominerer. Wachtelhundens helse synes å være noe dårligere enn helsen i mange andre raser ut fra eiernes bedømmelse, men samtidig er flertallet positive til å være med i framtidig forskning på hundens helse eventuelt med blodprøver. De viktigste resultatene er oppsummert nedenfor:

- 36% av hundene har hudproblemer
- det er omtrent samme forekomst av HD/AD som svenskene, dvs at ca 85% av hundene er fri for HD/AD
- det er lav forekomst av andre sykdommer enn hudproblemer (knappt 5% har epilepsi, noen meget få har hatt kreft, ingen har PRA og det er lite andre øyesykdommer)
- det finnes noen skuddredde hunder

Forekomst av reproduksjonsproblemer

Det er ikke kjent om wachtelhunden har høyere forekomst av fruktbarhetsproblemer enn andre raser. Man kjenner til at enkelte paringer har endt "tomme", men i de fleste tilfeller har man funnet en årsak som for eksempel at hanhunden har hatt urinveisbetennelse.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Å redusere forekomsten av allergi/atopi
- Å øke andelen hunder som røntges

Prioritering og strategi for å nå målene

Som beskrevet er allergi/atopi og i noen grad epilepsi de vesentlige helseproblemer for wachtelhunden. Som i Sverige frarådes sterkt å avle på syke hunder. Fordi hudproblemene

kan debutere så sent som ved tre års alder, epilepsi ennå senere, anbefales at foreldredyrene er minst 3 år gamle ved første paring.

En av de pågående diskusjoner er om vi skal kreve at alle kullsøsken til avlsdyrene skal være helt friske. Per i dag har vi ikke tilstrekkelig kunnskap om hvorvidt allergi/atopi er vanligere i noen linjer enn i andre. Klubbens avlsråd samarbeider med avlsådet i Sverige om hvordan vi skal gå videre med eventuell utvikling av gentest for dette og med rådgiving rundt fôr til drektige og diende tisper for å minske problemet.

Mentalitet og bruksegenskaper

Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester

Jaktprøver er som tidligere beskrevet helt sentrale i klubbens arbeid.

Vi tilstreber utdanning av dommere for blodspor- og fersksporprøver. Sporprøver arrangeres ved vårt årlige "wachtelhundtreff", og klubbens egne dommere har arrangert ett sporkurs.

Mentaltester har vært gjennomført for enkelte hunder både i Norge og i Sverige, men vi kjenner ikke andelen av hunder som er testet. Dette er heller ikke en prioritert oppgave da atferdsproblemer er lite rapportert (se nedenfor).

Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden

Wachtelhunden skal være psykisk robust, ha stor jaktlyst, være selvstendig men også sosial og menneskekjær. Den skal absolutt ikke være skuddredd eller nervøs.

Helseundersøkelsen som nylig ble gjennomført, viste at langt de fleste hunder hadde denne atferden. Noen meget få hunder var skuddredde.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Å opprettholde wachtelhundens gode mentale egenskaper
- Å om mulig ytterligere redusere antall skuddredde hunder

Prioritering og strategi for å nå målene

Som angitt i avlskriteriene, skal hunder som i noen som helst kombinasjon har gitt skuddredd avkom, ikke brukes i avl. Skuddredde hunder er ekskludert fra avl. Skuddreddhet teste på jaktprøver.

Vi anbefaler også at kun hunder meg godt gemytt brukes i avl. Gemyttet blir i indirekte bedømt ved jaktprøver under elementet "Førighet" i den svenske unghundsprøven, det vil si samspillet mellom hund og fører og hundens atferd overfor de andre hundene som deltar ved samme prøve.

Atferd

Atferdsproblemer

Det er som beskrevet lite registrerte atferdsproblemer blant de norske hundene. Vi har derfor ikke lagt inn mål knyttet til dette i vårt avlsarbeid.

Eksteriør

Eksteriørbedømmelser

Eksteriørbedømmelser inngår i liten grad i avlsarbeidet. Det ønskes imidlertid at avlsdyret er bedømt slik at grove feil oppdages. Eksempelvis skal ikke for høye hunder eller hunder med manglende tenner gå i avl.

Overdrevne eksteriørtrekk

Se over.

Oppsummering

Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål

Som beskrevet er wachtelhunden først og fremst en jakthund som bare bør eies av jegere. Den har gjennomgående god mentalitet men har et stort helseproblem med allergi/atopi. Hofteledds dysplasi har tidligere vært et stort problem men er nå tallmessig lavt, likevel er dette viktig å fortsatt følge med på.

Kortsiktige mål

- Øke andelen hunder som testes på jaktprøver
- Øke andelen hunder som røntges
- Tilstrebe mest mulig åpenhet om helseproblemer

Langsiktige mål

- Bredde avlsbasen

Plan for videre arbeid i klubben

Norsk wachtelhundklubb har analysert svakheter, trusler, styrker og muligheter, gjengitt i nedenliggende figur. Vi prioriterer å arbeide ut fra de mulighetene vi ser. For å bli en robust klubb trenger vi flere medlemmer og derved flere hundeeiere, samtidig som vi ikke ønsker at rasen skal vokse for raskt. Vi vil derfor fortsatt samarbeide med SWK, forhåpentlig etter hvert også VDW, særlig om avlsrelaterte spørsmål.

